

Література:

1. Біляєв О. Проблема методів у навчанні мови// Українська мова і література в школі. – 1986. – № 10. – С. 60-64.
2. Кушнарьова Н. Як виховати творчу особистість // Дитячий садок. – 2006. – №3. – Березень. Вкладка. – 7с.
3. Пермінова Л. А. Фактор розвитку творчого мислення молодших школярів // Таврійський вісник освіти. – 2003. – № 10. – С. 55-68.
4. Сухомлинский В. А. «Сто порад вчителю». – К. : Радянская школа. – 1972. – 243 с.
5. Сходинками творчості. Методика ТРВЗ в початковій школі / Автори упорядники: О. В. Лесіна, В. П. Телячук. – Х. : Вид група «Основа»: Тріада : 2007. – 112 с.

Новохижна Н.М.*

ОСОБЛИВОСТІ УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ЗНАТЬ ІЗ ТЕМИ «ЧИСЛІВНИК» НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 11 КЛАСІ

У статті розкрито особливості узагальнення і систематизації знань із теми «Числівник» в 11 класі з елементами використання ІКТ.

Сучасна школа не стоїть на місці і вимагає від педагогів усе нових і нових підходів до викладання шкільних предметів.

Тема «Числівник» складна і важлива, бо знання з даної теми застосовуються практично в багатьох сферах життя й діяльності людини. Оскільки учні вивчали докладно цю тему в 6 класі, повторювали в 10, тому в 11 класі доцільно застосувати урок узагальнення й систематизації знань. За Програмою [3] на цю тему відводиться одна година, тож, будуючи урок, учитель намагатиметься систематизувати знання про розряди числівників за значенням, паралельне використання форм числа, підбиратиме такі форми роботи, які продемонструють необхідність знань із даної теми. Для успішної реалізації багатьох поставлених завдань сучасний учитель-словесник повинен проводити яскраві й цікаві уроки. Безперечним помічником у цьому є ІКТ, зокрема, презентація. Методику роботи над числівником і використання технічних засобів на уроках мови розглядали у своїх працях відомі науковці: С. Караман, М. Пентелюк, А. Галетова, В. Тихоша. «Застосовувати електронну техніку можна на різних за типом уроках», – говориться у підручнику «Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах» [2].

Необхідність застосування технічних засобів під час уроку обґрунтовували у своїх працях видатні педагоги-методисти: В. Биков, О. Моргун, О. Пометун, А. Нікітіна та інші.

Про використання презентацій на уроках неодноразово писали й успішні педагоги-практики: С. Бортник, Н. Колосовська, Т. Путій.

* © Новохижна Н.М.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Мета цієї статті – розкрити особливості систематизації та узагальнення знань із теми «Числівник» із елементами застосування ІКТ; показати, як можна пов'язати дану тему з різними сферами життя.

Переходимо до опису методики проведення даного уроку. Після оголошення теми і мети уроку мотивуємо навчальну діяльність, щоб учні усвідомили, для чого потрібні їм ці знання. Після мотивації звертаємо увагу на епіграф до уроку: «Увесь світ можна представити за допомогою чисел. Числа керують світом і є його сутністю» (Піфагор). Аби учні запам'ятали і краще зрозуміли цей вислів, просимо їх пояснити його. З метою глибшого розуміння теми одинадцятикласники ставлять питання до неї.

Оскільки тема вивчалася в 6 класі, для відтворення та узагальнення понять проводимо актуалізацію знань за допомогою роботи із міні-підручниками, де вміщено інформацію про числівник, розряди числівників за значенням, парадигми і типи відмінювання, вправи, які виконуватимуться під час уроку.

Міні-підручник можна укласти за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Office Word. Також доцільно підготувати електронний варіант підручника, якщо у вчителя є можливість проводити урок у комп'ютерному класі. Матеріалом міні-підручника перевіряємо рівень узагальнення за допомогою роботи зі зв'язним текстом. Оскільки урок повинен допомагати в розумінні не тільки теоретичних понять, а й здійснювати розвиток різних компетентностей в учнів, тексти вправ мають вміщувати відомості, які забезпечуватимуть втілення соціокультурної змістової лінії.

Підбираючи текст із числівниками, необхідно орієнтуватися на приклад із життя видатної особистості, пов'язаний з ювілейною датою. Аби викликати в дітей бажання досягати поставленої мети і показати можливість її досягнення, незважаючи на несприятливі життєві обставини, пропонуємо учням текст про видатну українку, оперну діву С. Крушельницьку, який називається «Мадам Баттерфляй». У 2012 році світ відзначав 140-річчя із дня народження і 60-річчя із дня смерті прославленої української співачки.

Від виконання одноманітних завдань учні швидко втомлюються, зтягають виконання роботи, тому доцільно підготувати презентацію до уроку на декілька слайдів, що пришвидшить виконання елементів уроку, зробить урок яскравим і цікавим «Презентація – це набір послідовно змінюваних сторінок-слайдів, на кожній із яких можна розмістити будь-який текст, малюнки, схеми, відео- та аудіо фрагменти, анімацію, 3D-графіку, використовуючи при цьому різні елементи оформлення». Використання цього виду комунікаційної технології розвиває не тільки учня, а й учителя, робить його роботу приємнішою,

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

успішною, результативною, полегшує працю, забезпечує професійне зростання.

Презентацію готуємо за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Office Power Point.

Перед тим, як учні отримують завдання до тексту, демонструємо за допомогою проектора слайд із фотографією співачки й коротку історичну довідку про Соломію, аби учні мали уявлення про цю особистість. Також під час виконання завдання звучить уривок з арії мадам Баттерфляй у виконанні оперної діви, щоб діти зрозуміли, за що її голос любили у всьому світі.

Оскільки одинадцятикласники мають різний рівень підготовки й різні завдання для випереджувальної самоосвітньої діяльності, пропонуємо їм об'єднатися в групи по 5-6 осіб, даємо групам назви: «Журналісти», «Мовознавці», «Дослідники» (для зручності).

«Журналісти» одержують завдання прочитати текст мовчки, визначити тему, основну думку, стиль тексту. «Дослідники» – відстежити частоту вживання числівників у тексті даного стилю, вписати їх і визначити розряд за значенням. «Мовознавці» – вписати числівники й пояснити їх правопис, мотивуючи правилами.

На виконання завдання чітко визначаємо час.

Після роботи із текстом координатор із кожної групи оголошує результати діяльності, підбиває підсумки.

Щоб стимулювати розвиток мислення учнів, учитель може поставити декілька проблемних питань :

– Який заголовок, виражений українським народним прислів'ям, можна дібрати до тексту, ?(Наприклад: «Нашого цвіту – по всьому світу»)

– Як можна сформулювати основну думку, окрім тієї, що прозвучала? (Наприклад: «Сильна воля і мрія породжують велику людину»).

Для розвитку пошукових здібностей учнів учителю доцільно дати випереджувальне самоосвітнє завдання : укласти міні-словнички українських прізвищ, прислів'їв, приказок, топонімів із числівниками.

Тож після роботи зі зв'язним текстом переходимо до роботи зі словничками. Під час оголошення результатів самоосвітньої діяльності підбиваємо підсумок, які числівники за будовою найчастіше використовуються у прислів'ях, приказках, топонімах і українських прізвищах і як пишуться ці прізвища. Це дає змогу осмислено виконувати цей вид роботи, правильно писати слова, до складу яких входять числівники.

Аби переключити увагу учнів і пов'язати числівник із краєзнавством, пропонуємо учням прочитати вголос тексти, де вміщено інформацію про рідний край. Щоб перевірити, чи пра-

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

вильно одинадцятикласники вимовляють складені числівники, пропонуємо представникам від кожної групи прочитати по черзі тексти вголос. Доцільно розмістити тексти на слайдах, щоб інші учні могли коригувати вимову. Це завдання не дуже складне, тому пропонуємо озвучити тексти учням із середнім рівнем знань, забезпечуючи цим диференційований підхід. Після вправи робимо висновок про використання числівників (частоту вживання, особливості, стиль текстів).

Для систематизації знань про використання відмінкових паралельних форм числових понять пропонуємо учням народні прислів'я, у яких треба поставити числівники у правильній відмінковій формі, і записати паралельні форми, де це можливо.

Після виконання вправи обов'язково робимо висновок, які числівники можуть мати паралельні форми.

Учні 11 класу вже мають навички роботи із тестами, тому на завершальному етапі уроку доцільно виконати тестові завдання, які забезпечать рефлексію знань про числівник. Оскільки на тему відведено одну годину, то пропонуємо 6 тестів по два бали за кожен тест.

Тести готуємо за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Office Word.

Необхідно підготувати різнорівневі тести, бо учні мають різний рівень підготовки. Ці завдання повинні забезпечити перевірку орфографічної грамотності з теми, використання паралельних форм числа, морфологічний розбір числівника. Визначаємо час на виконання тестових завдань. Після завершення роботи над тестами просимо учнів обмінятися зошитами і здійснити взаємоперевірку. Правильні відповіді демонструємо на слайді. Такий підхід забезпечить економію часу для вчителя, розвиток уваги учнів, покаже рівень сформованості умінь і навичок, допоможе визначитися з оцінками.

Після оголошення результатів виконання тестових завдань учителеві доцільно нагадати учням з невисокими результатами, які саме відомості про числівник їм необхідно повторити і де їх знайти, аби усунути прогалини у знаннях.

Після виконання вправ необхідно підбити підсумок уроку. Доцільніше доручити це учням, що дає змогу вчителю побачити, як знання з теми систематизовано й узагальнено учнями. Якщо щось пропущено, учителеві необхідно доповнити висновок, аби скласти цілісну картину досягнення мети проведеного уроку.

Після оголошення підсумків задаємо домашнє завдання творчого характеру, оскільки учні мають уже необхідну базу із даної теми. Творче завдання забезпечить розвиток творчих здібностей, практичне застосування відмінкових форм числа, паралельних відмінкових закінчень. Як зазначалося вище, учні мають різний рівень знань, тому необхідно підготувати зав-

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

дання різного рівня складності. Наприклад, скласти діалог на матеріалі уроку про сферу застосування числівника або підготувати інтерв'ю про свято, що відбулося чи відбудеться нещодавно із використанням порядкових і неозначено-кількісних числівників.

Отже, особливостями узагальнення й систематизації знань із теми «Числівник» у 11 класі є правильний підбір форм і методів роботи, які допоможуть учням в узагальненні знань.

Ми вважаємо (враховуючи брак часу, виділеного Програмою на дану тему), що ефективними для опрацювання теми будуть групова та індивідуальна форми роботи, частково-пошуковий, дослідницький методи та метод вправ.

Література:

1. Лященко М. Формування мовленнєвої компетенції//Українська мова і література. (Шкільний світ). –2011. – №8. –С. 9.
2. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах : Підручник для студентів-філологів /За редакцією М. І. Пентилюк. – К. : Ленвіт, 2000. – С. 127.
3. Українська мова. 10-11кл. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям (профіль – українська філологія). Профільний рівень / Л. І. Мацько, О. М. Семенов. – К. : Грамота, 2011. – 135 с.

*Прилепська Н.В., Данильченко Н.Г.**

НЕТРАДИЦІЙНІ УРОКИ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті обґрунтовано доцільність проведення нетрадиційних уроків позакласного читання в початковій школі.

У змісті початкової освіти читанню належить особлива роль. Важливо усвідомити, що в початковій школі формується не просто учень, який уміє читати, а мовна особистість, з достатніми комунікативними можливостями, мотивацією до самостійного читання. Ця якість увінчує зусилля вдумливих учителів, батьків, бібліотекарів, які мотивують дітей до спілкування з найкращими дитячими книгами [7, с. 3].

Але в інформаційно-насиченому суспільстві розвивати інтерес до самостійного читання в дітей 8-10 років складно. Це зумовлено передусім можливістю задоволення їхніх природних пізнавальних інтересів не через читання, яке вимагає неабияких зусиль, а через перегляд телевізійних програм, комп'ютерні ігри, неформальне спілкування.

О. Петренко зазначає: «Сьогодні діти тягнуться до комп'ютерних технологій, як свого часу старше покоління до книги, а середнє – до кінематографа і телебачення. Це наслідок сього-

* © Прилепська Н.В., Данильченко Н.Г.